

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 12.06.2023

§ 60

Talousarviomuutoksia vuoden 2023 talousarvioon

99/02.00.00.00/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky p. 050 383 6502

Laskentapäällikkö Kati Helin p. 044 716 1059

Controller Katja Markkola p. 050 383 6456

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti, että Lahden kaupungin vuoden 2023 talousarvion sitovat määrärahat ja tuloarviot ovat esitettyjen muutosten jälkeen 1.6.2023 alkaen seuraavat:

Käyttötalousosan muutosesitykset:

Konsernihallinnon palvelualue

Lisätään konsernipalvelut-vastuualueen tuloja 0,37 milj. euroa perustuen arvioon konserniyhtiöiden resurssivarauskorvausten toteutumisesta ja vähennetään menoja 3,45 milj. euroa perustuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen oston siirtymiseen kaupunkiympäristön palvelualueelle. Määräraha siirretään kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Konsernihallinnon palvelualueen nettomuutokset parantavat tulosta yhteensä 3,8 milj. euroa, josta määrärahasiirto palvelualueiden välillä on 3,45 milj. euroa.

Sitovuustasot muutoksen jälkeen:

- konsernipalvelut-vastuualue tuloarvio 7 441 300 euroa
- konsernipalvelut-vastuualue määrärahat 46 511 300 euroa.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä sitovuuden menoja lisätään 3,45 milj. euroa perustuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen ostamiseen Lahden Pysäköinti Oy:ltä. Määräraha siirretään konsernihallinnon palvelualueelta.

Kaupunkiympäristön palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä 3,45 milj. euroa, joka on määrärahasiirto palvelualueiden välillä.

Sitovuustaso muutosten jälkeen:

- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä määräraha 38 199 400 euroa

Tuloslaskelmaosan muutosesitys:

Lisätään kunnan tuloveroarvioon 4,52 milj. euroa, yhteisöverotuloarvioon 1,42 milj. euroa ja kiinteistöverotuloarvioon 1,00 milj. euroa perustuen arvioitua myönteisempään verotulokehitykseen. Kokonaisuudessaan verotuloarvio kasvaa 6,94 milj. euroa.

Sivistyksen palvelualue

Lisätään lasten ja nuorten kasvun vastualueen sitovuustason menoja 7,07 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu pääosin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rakenteellisen alijäämän kattamiseen sekä yleiseen kustannustason nousuun. Tarkempi erittely on esitetty perusteluosassa. Lisätään liikunnan ja kulttuurin vastualueen, liikunnan ja kulttuurin

sitovuustason menoja 0,26 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu energian hintatason nousuun.

Siirretään osallisuuden ja tiedon vastuualueen, osallisuus-sitovuustason mielenterveys- ja päihdekoordinoinnin määrärahaa lasten ja nuorten kasvun vastuualueelle perusopetukseen 0,03 milj. euroa. Määrärahasiirto on palvelualueen sisäinen siirto.

Sivistyksen palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä 7,3 milj. euroa.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- lasten ja nuorten kasvun vastuualue määräraha 205 641 800 euroa
- liikunnan ja kulttuurin vastuualue, liikunta ja kulttuuri määräraha 32 549 800 euroa
- osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus-sitovuus määräraha 9 131 000 euroa.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupungin vuoden 2023 talousarvion sitovat määrärahat ja tuloarviot ovat esitettyjen muutosten jälkeen 1.6.2023 alkaen seuraavat:

Käyttötalousosan muutosesitykset:

Konsernihallinnon palvelualue

Lisätään konsernipalvelut-vastuualueen tuloja 0,37 milj. euroa perustuen arvioon konserniyhtiöiden resurssivarauskorvausten toteutumisesta ja

vähennetään menoja 3,45 milj. euroa perustuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen oston siirtymiseen kaupunkiympäristön palvelualueelle. Määräraha siirretään kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Konsernihallinnon palvelualueen nettomuutokset parantavat tulosta yhteensä 3,8 milj. euroa, josta määrärahasiirto palvelualueiden välillä on 3,45 milj. euroa.

Sitovuustasot muutoksen jälkeen:

- konsernipalvelut-vastuualue tuloarvio 7 441 300 euroa
- konsernipalvelut-vastuualue määrärahat 46 511 300 euroa.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä sitovuuden menoja lisätään 3,45 milj. euroa perustuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen ostamiseen Lahden Pysäköinti Oy:ltä. Määräraha siirretään konsernihallinnon palvelualueelta. Kaupunkiympäristön palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä 3,45 milj. euroa, joka on määrärahasiirto palvelualueiden välillä.

Sitovuustaso muutosten jälkeen:

- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä määräraha 38 199 400 euroa

Tuloslaskelmaosan muutosesitys:

Lisätään kunnan tuloveroarvioon 4,52 milj. euroa, yhteisöverotuloarvioon 1,42 milj. euroa ja kiinteistöverotuloarvioon 1,00 milj. euroa perustuen arvioitua myönteisempään verotulokehitykseen. Kokonaisuudessaan verotuloarvio kasvaa 6,94 milj. euroa.

Käsittely

Asiaan oli jaettu seuraava lisäysmoniste:

”Kaupunginhallitus päätti tämpäiväisessä kokouksessaan 12.6.2023 (221 §) lisätä päätösehdotukseensa seuraavan uuden kohdan:

”Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupungin vuoden 2023 talousarvion sitovat määrärahat ovat esitettyjen muutosten jälkeen 1.6.2023 alkaen seuraavat.

Käyttötalouden muutosesitykset

Sivistyksen palvelualue

Lisätään lasten ja nuorten kasvun vastuualueen sitovuustason menoja 7,07 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu pääosin varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen rakenteellisen alijäämän kattamiseen sekä yleiseen kustannustason nousuun. Tarkempi erittely on esitetty perusteluosassa.

Lisätään liikunnan ja kulttuurin vastuualueen, liikunnan ja kulttuurin sitovuustason menoja 0,26 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu energian hintatason nousuun.

Siirretään osallisuuden ja tiedon vastuualueen, osallisuus-sitovuustason mielenterveys- ja päihdekoordinoinnin määrärahaa lasten ja nuorten kasvun vastuualueelle perusopetukseen 0,03 milj. euroa. Määrärahasiirto on palvelualueen sisäinen siirto.

Sivistyksen palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä 7,3 milj. euroa.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- lasten ja nuorten kasvun vastuualue määräraha 205 641 800 euroa
- liikunnan ja kulttuurin vastuualue, liikunta ja kulttuuri määräraha 32 549 800 euroa
- osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus-sitovuus määräraha 9 131 000 euroa”

Kaupunginhallitus päätti 12.6.2023 myös tehdä perusteluosaan seuraavan lisäyksen:

”Vuoden 2023 talousarvioon esitetään tehtäväksi muutoksia, joihin liittyen on tehty päätöksiä talousarvion hyväksymisen jälkeen. Kaupunginhallitus käsitteli lisätalousarvioesitystä kokouksessaan 5.6.2023 § 203 ja päätti palauttaa esityksestä sivistyksen palvelualueen osuuden valmisteluun. Sivistyksen palvelualueelle esitetyt käyttötalouden muutokset lisäävät menoja 7,3 milj. euroa ja siten heikentävät toimintakatetta 7,3 milj. euroa. Käyttötalouden muutokset katetaan kaupunginhallituksen kokouksessa (5.6.2023 § 203) hyväksytyllä verotuloarvion korotuksella. Verotuloihin esitettyjen muutosten jälkeen vuosikate ja tilikauden tulos eivät muutu.

Sitovuustasojen muutokset on esitetty liitteessä 1. ja päivitetty tulos- ja rahoituslaskelma liitteessä 2. Liitteissä on esitetty eri sarakkeissa aikaisemmassa käsittelyssä esitetyt muutokset, uudelleen valmistelussa olleet sivistyksen palvelualueelle esitettävät muutokset sekä niiden yhteisvaikutukset kaupungin tulos- ja rahoituslaskelmiin.

Kaupunginhallitus pyytää (KH 5.6.2023 § 203) sivistyspalveluita perustelemaan lisätalousarvioesitystään tarkemmin. Mikä osuus rakenteellisesta alijäämästä on puuttuvia tai alimitoitettuja valtionosuuksia? Esimerkiksi mikä osa lisätalousarviosta liittyy kolmiportaiseen tukeen tai oppivelvollisuuden pidentämiseen? Kun sisäiset vuokrat ja merkittävät konsernilta tehdyt palveluostot eivät selitä menokasvua vuosilta 2018-2022 edes 25%:sti, niin mitkä menokasvut selittävät lisätalousarvion (kun viitataan "rakenteelliseen alijäämään")? Varhaiskasvatuksen menoihin liittyen pyydetään selvittämään miksi ylitämme kaupunkien kahdeksikko-vertailussa keskiarvohinnan näin merkittävästi, kun tilavuokrat ja tukipalvelut-kustannukset eivät sitä selitä?

Perusopetuksen osalta kaupunkien kahdeksikko-vertailussa on todettu että kohdistamme eniten tai toiseksi eniten resursseja opetukseen, toisaalta uusittujen rakennusten pääomakustannuksiin kohdistamme toiseksi vähiten varoja, joten mikäli resurssimme on näin lähes täydellisesti priorisoitu, niin mikä selittää yleisen tyytymättömyyden ja kuinka se on perusteltavissa? Vakan ja perusopetuksen toimipaikka/yksikkökohtaiset kustannuslaskelmat tulee selvittää, budjetti vrt toteuma (vuodet 2021-2022 ja 2023/1.1.-30.6.): tuntiseurannan sekä toteutetun tuntikehyksen osalta, lisäksi palvelu- ja materiaalien ostojen osalta. Tiedolla johtaen resurssien uudelleen kohdentamista voidaan tarvittaessa harkita. Kaupunginhallitus pyytää tiedokseen 26.9.2022 §338 sivistyksen palvelualueen toiminta- ja talousselvitystä (huom Esittelijän lisäys: "Palveluiden kehitys- ja muutostarpeet toimenpiteineen aikataulutettuna"). Selvitys olisi pitänyt tuoda KH:lle tiedoksi huhtikuun 2023 loppuun mennessä, näin ei ole tapahtunut. Lisätalousarvioesityksen hyväksymiselle ei ole toistaiseksi perusteita. Pyydetään tarkennuksia kustannusperusteisiin

sekä toimenpidesuunnitelmaa aikatauluineen. Lisätalousarvio on jo toista vuotta peräjälkeen näin merkittävän suuri, kaupunginhallitus on huolissaan tällaisesta kehityksestä.”

Vastauksena pyydettyihin tarkennuksiin annetaan seuraavaa:

”Mikä osuus rakenteellisesta alijäämästä on puuttuvia tai alimitoitettuja valtionosuuksia? Esimerkiksi mikä osa lisätalousarviosta liittyy kolmiportaiseen tukeen tai oppivelvollisuuden pidentämiseen?”

- Puuttuvilla tai alimitoitetuilla valtionosuuksilla ei ole osuutta rakenteellisessa alijäämässä. Kolmiportainen tuki tai oppivelvollisuuden pidentäminen eivät liity esitettyyn lisätalousarvioon.

Kun sisäiset vuokrat ja merkittävät konsernilta tehdyt palveluostot eivät selitä menokasvua vuosilta 2018-2022 edes 25%:sti, niin mitkä menokasvut selittävät lisätalousarvion (kun viitataan ”rakenteelliseen alijäämään”)?

- Rakenteellista alijäämää on syntynyt asetetuista säästövelvoitteista Lahden kaupungin uudistus- ja muutosohjelmassa (LUMO) vuosille 2021–2023. Säästövelvoitteisiin ei ole löydetty toteutettavissa olevia toimenpiteitä kaikilta osin. Ohjelmassa on velvoitettu siirtämään toteutumattomat euromääräiset tavoitteet seuraavan vuoden tavoitteeksi. Rakenteellista alijäämää on syntynyt myös vuoden 2021 talousarvioon toteutetusta kaikkia palvelualueita koskevasta henkilöstökulujen määrärahatason korjaamisesta liittyen budjetoititeknikkaan. Sivistyksen palvelualueen henkilöstökulujen määrärahatason korjaaminen ei ole toteutunut oikealla tasolla ja tästä on kumuloitunut alijäämää määrärahaan vuodelle 2023. Alijäämään korjaamiseksi esitetään lisättäväksi henkilöstökulumäärärahaa varhaiskasvatukseen 0,8 milj. euroa ja perusopetukseen 1,4 milj. euroa.

”Varhaiskasvatuksen menoihin liittyen pyydetään selvittämään miksi ylitämme kaupunkien kahdeksikko-vertailussa keskiarvohinnan näin merkittävästi, kun tilavuokrat ja tukipalvelut-kustannukset eivät sitä selitä?”

- Varhaiskasvatuksen kuntavertailu on tehty kuuden suurimman kaupungin tietotoihin (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu).

Kuusikkovertailun perusteella voidaan todeta, että Lahdessa varhaiskasvatuksen kokonaiskustannukset v. 2021 ovat

varhaiskasvatusikäistä lasta kohden hieman kuusikkokuntien keskiarvoa alhaisemmat (ka. 11 479 €, Lahti 11 423 €). Kokonaiskustannuksissa on mukana kunnallinen toiminta, perhepäivähoito, kotihoito ja yksityinen varhaiskasvatus (yksityisen hoidon tuki, palveluseteli ja ostopalvelut).

Kokonaiskustannuksia Lahdessa alentaa se, että kotihoidon tuen kustannukset lasta kohden ovat keskiarvoa alhaisemmat (ka. 5 142 €, Lahti 3 777 €), samoin yksityisen hoidon tuen kustannukset (ka. 8 246 €, Lahti 6 304 €). Lahdessa ei ole käytössä yksityisen hoidon kuntalisää.

Kunnallisessa päiväkodissa järjestetyn varhaiskasvatuksen vuosikustannus lasta kohden on Lahdessa huomattavasti kuusikkokaupunkien keskiarvoa korkeampi (ka. 11 203 €, Lahti 13 461 €). Päiväkotien kustannuksiin vaikuttavat kirjoilla olevien lasten määrä, alle 3-vuotiaiden lasten määrä ja siihen liittyvä mitoitus, tukea tarvitsevien lasten määrä ja siihen liittyvä resurssointi, ilta-, viikonloppu- ja vuorohoitoa tarvitsevien lasten määrä ja siihen liittyvä henkilöstöresurssointi, henkilöstökulut, vuokrat, tukipalvelut ja muut kustannukset. Henkilöstön osalta kustannuksia nostavat lasten tukeen liittyvät avustajat, henkilöstön poissaoloihin liittyvät varahenkilöt sekä viikonloppu- ja vuorohoitoon liittyvät henkilöstöresurssointi.

Lahdessa varhaiskasvatuksen erityisopettajien osuus henkilöstöstä on kuusikkokaupunkien keskiarvoa suurempi (ka. 1,5 %, Lahti 2,8 %). Lahdessa ilta-, viikonloppu- ja vuorohoitoa tarvitsevien lasten osuus on huomattavasti kuusikkokaupunkeja korkeampi (ka. 2,7 %, Lahti 13,4 %), mikä lisää päiväkotien kustannuksia vuorohoitoon tarvittavan suuremman henkilöstömäärän vuoksi. Tukipalveluiden sis. ateriapalvelut, puhtauspalvelut ja ICT-palvelut näyttäytyvät Lahdessa kuusikkokuntiin verrattuna korkeammilta, mutta vertailukelpoisuuteen saattaa vaikuttaa rakenteelliset tekijät. Tilakustannukset ovat Lahdessa kuusikkokuntien keskiarvoa korkeammat.

Perhepäivähoidon kustannukset lasta kohden ovat Lahdessa keskimääräistä korkeammat (ka. 14 089 €, Lahti 19 920 €).

Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelikustannukset lasta kohden ovat keskiarvoa korkeammat (ka. 778 €, Lahti 839 €). Vertailussa ovat mukana Turku, Oulu, Tampere ja Vantaa. Espoo otti palvelusetelin käyttöön elokuussa 2021, Helsingillä se ei ole käytössä. Palvelusetelikustannuksiin vaikuttavat varsinaisen kattohinnan lisäksi esim. erilaiset palvelusetelisääntökirjassa määritellyt kertoimet, mahdollisuus lisämaksun perimiseen ja siihen liittyvät kaupungin korvaamiskriteerit sekä palveluseteliä käyttävien lasten ikä ja huoltajien tulotaso.

”Perusopetuksen osalta kaupunkien kahdeksikko-vertailussa on todettu että kohdistamme eniten tai toiseksi eniten resursseja opetukseen, toisaalta uusittujen rakennusten pääomakustannuksiin kohdistamme toiseksi vähiten varoja, joten mikäli resurssimme on näin lähes täydellisesti priorisoitu, niin mikä selittää yleisen tyytymättömyyden ja kuinka se on perusteltavissa?”

- Sivistyspalveluissa ei tunnisteta yleistä tyytymättömyyttä perusopetuksen palveluita kohtaan. Asiaa on viimeksi selvitetty perusopetuksen seudullisessa arvioinnissa helmikuussa 2022. Arvioinnissa vastaajina ovat perusopetuksen henkilöstö, kaikki perusopetuksen oppilaat sekä oppilaiden huoltajat. Huoltajien vastauksia saatiin 2177 kappaletta.

Huoltajat kokevat, että heidän lapsiaan opettavat ammattitaitoiset opettajat. Noin 77 % vastaajista kokee tämän vahvuutena. Huoltajien mielestä vahvuuksia koulun toiminnassa ovat myös 1) lapsi oppii koulussa oikeita asioita, 2) lapsi saa kannustavaa palautetta ja 3) lapsi otetaan huomioon yksilönä. Noin 72 % vastanneista huoltajista on sitä mieltä, että heidän lastensa oppimista tuetaan riittävästi. Kodin ja koulun yhteistyö koetaan toimivaksi.

Huoltajat antoivat kouluarvosanaksi koululle 8,6. Vastaajista 90 % antoi arvosanaksi yli seitsemän. Henkilöstön antama kouluarvosana oli 8,4 ja oppilaiden antama kouluarvosana oli 8,5.

”Vakan ja perusopetuksen toimipaikka/yksikkökohtaiset kustannuslaskelmat tulee selvittää, budjetti vrt toteuma (vuodet 2021-2022 ja 2023/1.1.-30.6.): tuntiseurannan sekä toteutetun tuntikehyksen osalta, lisäksi palvelu- ja materiaalien ostojen osalta.”

- Toimipaikka/yksikkökohtaiset palvelu- ja materiaaliostot on esitetty liitteenä. Kesäkuun 2023 tiedot eivät ole vielä saatavilla.

- Tuntikehys kouluittain sekä perusopetuksen tuntijako on esitetty liitteenä.

Kaupunginhallitus pyytää tiedokseen 26.9.2022 § 338 sivistyksen palvelualueen toiminta- ja talousselvitystä (huom Esittelijän lisäys:

”Palveluiden kehitys- ja muutostarpeet toimenpiteineen aikataulutettuna”).

Selvitys olisi pitänyt tuoda KH:lle tiedoksi huhtikuun 2023 loppuun mennessä, näin ei ole tapahtunut.

- Kaupunginhallitus antoi kokouksessaan 26.9.2022 § 338 käsittelyn yhteydessä seuraavan toimeksiannon: "Kaupunginhallitus edellyttää, että sivistyksen palvelualueella laaditaan varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta koskeva toiminta- ja talousselvitys. Selvityksessä voidaan käyttää ulkopuolista asiantuntijaa. Samankaltaisia kaupunkeja hyödyntäen vertaisarvioinnin keinoin analysoidaan palveluiden kehitys- ja muutostarpeet toimenpiteineen aikataulutettuna. Selvityksen tulee valmistua huhtikuun loppuun 2023 mennessä."

Selvitys valmistui kaupunginhallituksen määräyksen mukaisesti huhtikuun 2023 loppuun mennessä. Selvitys esiteltiin kaupunginhallituksen ja sivistyslautakunnan yhteisseminaarissa 16.5.2023. Selvityksestä on tehty päätöspykälä kaupunginhallituksen kokoukseen 12.6.2023 § 220.

"Pyydetään tarkennuksia kustannusperusteisiin sekä toimenpidesuunnitelmaa aikatauluineen. Lisätalousarvio on jo toista vuotta peräjälkeen näin merkittävän suuri, kaupunginhallitus on huolissaan tällaisesta kehityksestä."

- Lisätalousarviossa esitetyistä määrärahatarpeista kustannusten nousuun liittyvät lisäykset koskevat pääosin sähkön ja palvelujen kustannusten nousua. Näistä merkittävin on ateriapalvelujen kustannusten nousu ja se perustuu alkuvuoden toteumaan sekä palvelun tuottajalta saatuun hintakehitystietoon. Palvelun tuottajan mukaan laskutus on noussut tammi-toukokuussa 2023 koulujen ja lukioiden osalta 7 % ja varhaiskasvatuksen osalta 11 % vuoden 2022 vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Palveluntuottajan ilmoittaman tiedon mukaan palvelun tuottamisen kustannukset tulevat nousemaan lisää elintarvikkeiden osalta

8,99 % heinäkuussa 2023. Lisäksi henkilöstökuluihin tulee työehtosopimuksen mukaiset korotukset ja kertakorvaukset elo- ja joulukuussa 2023.

- Lisätalousarvioesitys perustuu pääosin määrärahan rakenteelliseen alijäämään.

- Lahden kaupungin uuden talouden tasapaino-ohjelman valmistelu on käynnissä. Sen toimenpiteet, sisältäen menojen kasvua hidastavat toimenpiteet, tulevat valmistumaan syksyn 2023 aikana ja kaupunginvaltuusto päättää ohjelmasta 27.11.2023.

- Sivistyksen palvelualueen toiminta- ja talousselvityksessä on esitetty toimenpidesuunnitelma, joka on kaupunginhallituksen käsittelyssä 12.6.2023 § 220.

Käyttötalousosa

Sivistyksen palvelualue

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue -sitovuus

Sivistyslautakunta päätti 23.05.2023 § 50 ja § 53 esittää

kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että lasten ja nuorten kasvun vastuualueen (sitovuustaso) menoja lisätään 7,07 milj. euroa. Esitetyt muutokset perustuvat lasten ja nuorten kasvu yhteiset osalta aamu- ja iltapäivätoiminnan määrärahan tason korjauksesta ja lisäryhmistä. Varhaiskasvatuspalvelujen osalta esitetyt muutokset perustuvat henkilöstökuluihin aikaisemmilta vuosilta kertyneestä rakenteellisesta alijäämästä ja osittain syksyllä 2022 tulleista palkankorotuksista, palveluseteleihin vuonna 2022 tehdyistä korotuksista, asiakasmaksulain muutoksesta johtuvista palvelusetelien maksuosuuksien korvausperusteiden muutoksista ja vuoden 2023

palvelusetelien hintojen korotuksista sekä yleisestä kustannustason noususta mm. ateriapalvelujen osalta.

Perusopetuksen määrärahan osalta esitetyt muutokset perustuvat henkilöstökuluihin aikaisemmilta vuosilta kertyneestä alijäämästä ja syksyn 2022 palkankorotusten vaikutuksesta sekä palvelujen ostojen yleisestä kustannusten noususta erityisesti ateriapalveluissa. Osallisuuden ja tiedon vastuualueen, osallisuus-sitovuustason yksiköstä esitetään siirrettäväksi mielenterveys- ja päihdekoordinoinnin määrärahaa perusopetukseen.

Lasten ja nuorten kasvu yhteiset

	TA2023	Ennuste 2023	Toteuma 5 kk	LTA
Henkilöstökulut	1 515 700	1 655 700	635 414	140 000
Avustukset, aamu- ja iltapäivätoiminnan tason korotus ja lisäryhmät	830 000	1 020 000	494 800	190 000
Yhteensä				330 000

Varhaiskasvatus

	TA2023	Ennuste 2023	Toteuma 5 kk	LTA
Henkilöstökulut	35 966 600	36 766 600	14 847 144	800 000
Päivähoidon palvelusetelit	12 101 700	13 701 700	5 862 629	1 600 000
Ateriapalvelut	5 203 400	6 103 400	1 533 008	900 000
Avustukset: Päivähoidon palvelusetelit tason muutos	6 683 300	7 097 300	2 849 571	414 000
Yhteensä				3 714 000

Perusopetus

	TA2023	Ennuste 2023	Toteuma 5 kk	LTA
Henkilöstökulut	53 881 900	56 181 900	22 782 349	2 300 000
Henkilöstökulut, määrärahan siirto		26 400		26 400
Ateriapalvelut	6 494 000	6 894 000	1 856 447	400 000
ICT-palvelut	1 951 600	2 251 600	603 330	300 000
Yhteensä				3 026 400

Liikunta- ja kulttuuri -sitovuus, Osallisuus -sitovuus

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päätti 24.05.2023 § 50 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että sitovuustason liikunta ja kulttuuri menoja lisätään 0,26 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu energian hintatason nousuun.

Liikuntapalvelut

	TA2023	Ennuste 2023	Toteuma 5 kk	LTA
Polttoaine, lämmitys ja sähkö	861 300	1 121 300	598 396	260 000
Yhteensä				260 000

Lisäksi lautakunta päätti esittää, että osallisuuden ja tiedon vastuualueen, osallisuus -sitovuustason mielenterveys- ja päihdekoordinoinnin määrärahaa siirretään perusopetukseen 26 400 euroa.

Osallisuus

	TA2023	Ennuste 2023	Toteuma 5 kk	LTA
Henkilöstökulut, määrärahan siirto		-26 400		-26 400
Yhteensä				-26 400

Sekä kaupunginhallitus lisäsi esityslistan liitteisiin seuraavat asiakirjat:

- Sitovuustasojen muutokset
- Tulos- ja rahoituslaskelmat
- Tuntikehys 2022-2023
- Tuntijako_lahden perusopetus_alkaen 1.8.2021
- LANU_Perusopetus_toimipaikoittain_TAjaTot 2021 ja 2022
- LANU_Varhaiskasvatus yht ja perusopetus yht_2021-2023
- LANU_Varhaiskasvatus_toimipaikoittain_TAjaTot 2021-2022
- Varhaiskasvatus ja perusopetus toimipaikoittain_T2023"

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 05.06.2023

§ 203

Päätös

Kaupunginhallitus päätti määrätä perusteluosassa esitetyt konsernipalvelujen toistaiseksi voimassa olevat ja määräaikaiset hyväksymisoikeusmuutokset.

Kaupunginhallitus päätti palauttaa sivistyksen palvelualueen lisätalousarvioesityksen uudelleen valmisteltavaksi.

Samalla kaupunginhallitus teki kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupungin vuoden 2023 talousarvion sitovat määrärahat ja tuloarviot ovat esitettyjen muutosten jälkeen 1.6.2023 alkaen seuraavat:

Käyttötaloulosan muutosesitykset:

Konsernihallinnon palvelualue

Lisätään konsernipalvelut-vastualueen tuloja 0,37 milj. euroa perustuen arvioon konserniyhtiöiden resurssivarauskorvausten toteutumisesta ja

vähennetään menoja 3,45 milj. euroa perustuen Ranta-Kartanon

velvoiteautopaikkojen oston siirtymiseen kaupunkiympäristön

palvelualueelle. Määräraha siirretään kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Konsernihallinnon palvelualueen nettomuutokset parantavat tulosta yhteensä 3,8 milj. euroa, josta määrärahasiirto palvelualueiden välillä on 3,45 milj. euroa.

Sitovuustasot muutoksen jälkeen:

- konsernipalvelut-vastuualue tuloarvio 7 441 300 euroa
- konsernipalvelut-vastuualue määrärahat 46 511 300 euroa.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä sitovuuden menoja lisätään 3,45 milj. euroa

perustuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen ostamiseen Lahden Pysäköinti Oy:ltä. Määräraha siirretään konsernihallinnon palvelualueelta.

Kaupunkiympäristön palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä 3,45 milj. euroa, joka on määrärahasiirto palvelualueiden välillä.

Sitovuustaso muutosten jälkeen:

- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä määräraha 38 199 400 euroa

Tuloslaskelmaosan muutosesitys:

Lisätään kunnan tuloveroarvioon 4,52 milj. euroa, yhteisöverotuloarvioon 1,42 milj. euroa ja kiinteistöverotuloarvioon 1,00 milj. euroa perustuen arvioitua myönteisempään verotulokehitykseen. Kokonaisuudessaan verotuloarvio kasvaa 6,94 milj. euroa.”

Esitetyt muutokset päivitetään tarvittavin osin käyttösuunnitelmiin.

Samalla kaupunginhallitus päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää määrätä perusteluosassa esitetyt konsernipalvelujen toistaiseksi voimassaolevat ja määräaikaiset hyväksymisoikeusmuutokset.

Samalla kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupungin vuoden 2023 talousarvion sitovat määrärahat ja tuloarviot ovat esitettyjen muutosten jälkeen 1.6.2023 alkaen seuraavat:

Käyttötaloulosan muutosesitykset:

Konsernihallinnon palvelualue

Lisätään konsernipalvelut-vastuualueen tuloja 0,37 milj. euroa perustuen arvioon konserniyhtiöiden resurssivarauskorvausten toteutumisesta ja vähennetään menoja 3,45 milj. euroa perustuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen oston siirtymiseen kaupunkiympäristön palvelualueelle. Määräraha siirretään kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Konsernihallinnon palvelualueen nettomuutokset parantavat tulosta yhteensä 3,8 milj. euroa, josta määrärahasiirto palvelualueiden välillä on 3,45 milj. euroa.

Sitovuustasot muutoksen jälkeen:

- konsernipalvelut-vastuualue tuloarvio 7 441 300 euroa
- konsernipalvelut-vastuualue määrärahat 46 511 300 euroa.

Sivistyksen palvelualue

Lisätään lasten ja nuorten kasvun vastualueen sitovuustason menoja 7,07 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu pääosin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rakenteellisen alijäämän kattamiseen sekä yleiseen kustannustason nousuun. Tarkempi erittely on esitetty perusteluosassa.

Lisätään liikunnan ja kulttuurin vastualueen, liikunnan ja kulttuurin sitovuustason menoja 0,26 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu energian hintatason nousuun.

Osallisuuden ja tiedon vastualueen, osallisuus-sitovuustason mielenterveys- ja päihdekoordinoinnin määrärahaa lasten ja nuorten kasvun vastuualueelle perusopetukseen 0,03 milj. euroa. Määrärahasiirto on palvelualueen sisäinen siirto.

Sivistyksen palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä 7,3 milj. euroa.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- lasten ja nuorten kasvun vastuualue määräraha 205 641 800 euroa
- liikunnan ja kulttuurin vastuualue, liikunta ja kulttuuri määräraha 32 549 800 euroa
- osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus-sitovuus määräraha 9 131 000 euroa

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä sitovuuden menoja lisätään 3,45 milj. euroa perustuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen ostamiseen Lahden Pysäköinti Oy:ltä. Määräraha siirretään konsernihallinnon palvelualueelta.

Kaupunkiympäristön palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä 3,45 milj. euroa, joka on määrärahasiirto palvelualueiden välillä.

Sitovuustaso muutosten jälkeen:

- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä määräraha 38 199 400 euroa

Tuloslaskelmaosan muutosesitys:

Lisätään kunnan tuloveroarvioon 4,52 milj. euroa, yhteisöverotuloarvioon 1,42 milj. euroa ja kiinteistöverotuloarvioon 1,00 milj. euroa perustuen arvioitua myönteisempään verotulokehitykseen. Kokonaisuudessaan verotuloarvio kasvaa 6,94 milj. euroa.”

Esitetyt muutokset päivitetään tarvittavin osin käyttösuunnitelmiin.

Samalla kaupunginhallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Käsittely

Asian käsittelyn kuluessa jäsen Toni Putula teki seuraavan palautusesityksen, koskien sivistyksen palvelualueen lisätalousarvioesitystä: ”Kaupunginhallitus pyytää sivistyspalveluita perustelemaan lisätalousarvioesitystään tarkemmin. Mikä osuus

rakenteellisesta alijäämästä on puuttuvia tai alimitoitettuja valtionosuuksia? Esimerkiksi mikä osa lisätalousarviosta liittyy kolmiportaiseen tukeen tai oppivelvollisuuden pidentämiseen? Kun sisäiset vuokrat ja merkittävät konsernilta tehdyt palveluostot eivät selitä menokasvua vuosilta 2018-2022 edes 25%:sti, niin mitkä menokasvut selittävät lisätalousarvion (kun viitataan "rakenteelliseen alijäämään")? Varhaiskasvatuksen menoihin liittyen pyydetään selvittämään miksi ylitämme kaupunkien kahdeksikko-vertailussa keskiarvohinnan näin merkittävästi, kun tilavuokrat ja tukipalvelut-kustannukset eivät sitä selitä? Perusopetuksen osalta kaupunkien kahdeksikko-vertailussa on todettu että kohdistamme eniten tai toiseksi eniten resursseja opetukseen, toisaalta uusittujen rakennusten pääomakustannuksiin kohdistamme toiseksi vähiten varoja, joten mikäli resurssimme on näin lähes täydellisesti priorisoitu, niin mikä selittää yleisen tyytymättömyyden ja kuinka se on perusteltavissa? Vakan ja perusopetuksen toimipaikka/yksikkökohtaiset kustannuslaskelmat tulee selvittää, budjetti vrt toteuma (vuodet 2021-2022 ja 2023/1.1.-30.6.): tuntiseurannan sekä toteutetun tuntikehyksen osalta, lisäksi palvelu- ja materiaalien ostojen osalta. Tiedolla johtaen resurssien uudelleen kohdentamista voidaan tarvittaessa harkita. Kaupunginhallitus pyytää tiedokseen 26.9.2022 §338 sivistyksen palvelualueen toiminta- ja talousselvitystä (huom Esittelijän lisäys: "Palveluiden kehitys- ja muutostarpeet toimenpiteineen aikataulutettuna"). Selvitys olisi pitänyt tuoda KH:lle tiedoksi huhtikuun 2023 loppuun mennessä, näin ei ole tapahtunut. Lisätalousarvioesityksen hyväksymiselle ei ole toistaiseksi perusteita. Pyydetään tarkennuksia kustannusperusteisiin sekä toimenpidesuunnitelmaa aikatauluineen. Lisätalousarvio on jo toista vuotta peräjälkeen näin merkittävän suuri, kaupunginhallitus on huolissaan tällaisesta kehityksestä."

Jäsen Jouni Kaikkonen kannatti tehtyä palautusesitystä.

Puheenjohtaja tiedusteli kaupunginhallitukselta, voidaanko jäsen Toni Putulan palautusesitys hyväksyä yksimielisesti.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti palautusesityksen, koskien sivistyksen palvelualueen lisätalousarvioesitystä.

Perusteluosa

Vuoden 2023 talousarvioon esitetään tehtäväksi muutoksia, joihin liittyen on tehty päätöksiä talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Vuoden 2023 talousarviossa ei ole täysimääräisesti arvioitu energiakriisin ja korkean inflaation vaikutuksia. Lahden kaupunginvaltuuston 28.11.2022 § 127 päätöksen mukaisesti näiden vaikutukset tarkastellaan alkuvuodesta 2023 ja tehdään tarvittaessa lisätalousarvio.

Esitetyt käyttötalouden muutokset lisäävät tuloja 0,37 milj. euroa ja menoja 7,30 milj. euroa. Muutokset heikentävät toimintakatetta 6,94 milj. euroa. Käyttötalouden muutokset katetaan verotuloarvion lisäyksellä. Verotuloihin esitettyjen muutosten jälkeen vuosikate ja tilikauden tulos eivät muutu.

Sitovuustasojen muutokset on esitetty liitteessä 1 ja päivitetty tulos- ja rahoituslaskelma liitteessä 2.

Käyttötalousosa

Konsernihallinnon palvelualue

Konsernipalvelut: resurssivarauskorvaukset

Esitetään lisättäväksi konsernipalvelujen tuloja 0,37 milj. euroa. Konserniyhtiöiden resurssivarauskorvauksia arvioidaan maksettavan enemmän kuin mitä voimassa olevaan talousarvioon sisältyy.

Konsernipalvelut: Ranta-Kartanon velvoitepysäköintipaikat

Esitetään vähennettäväksi konsernipalvelujen menoja 3,45 milj. euroa. Vuoden 2023 talousarviossa varauduttiin Ranta-Kartanon velvoitepysäköintipaikkojen ostamiseen. Pysäköintipaikat ostaa kaupunkiympäristön palvelualue, jonne määräraha siirretään.

Sivistyksen palvelualue

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue -sitovuus

Sivistyslautakunta päätti 23.05.2023 § 50 ja § 53 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että lasten ja nuorten kasvun vastuualueen (sitovuustaso) menoja lisätään 7,07 milj. euroa. Esitetyt muutokset perustuvat lasten ja nuorten kasvu yhteiset osalta aamu- ja iltapäivätoiminnan määrärahan tason korjauksesta ja lisäryhmistä. Varhaiskasvatuspalvelujen osalta esitetyt muutokset perustuvat henkilöstökuluihin aikaisemmilta vuosilta kertyneestä rakenteellisesta alijäämästä ja osittain syksyllä 2022 tulleista palkankorotuksista, palveluseteleihin vuonna 2022 tehdyistä korotuksista, asiakasmaksulain muutoksesta johtuvista palvelusetelien maksuosuuksien korvausperusteiden muutoksista ja vuoden 2023 palvelusetelien hintojen korotuksista sekä yleisestä kustannustason noususta mm. ateriapalvelujen osalta. Perusopetuksen määrärahan osalta esitetyt muutokset perustuvat henkilöstökuluihin aikaisemmilta vuosilta kertyneestä alijäämästä ja syksyn 2022 palkankorotusten vaikutuksesta sekä palvelujen ostojen yleisestä kustannusten noususta erityisesti ateriapalveluissa. Osallisuuden ja tiedon

vastuualueen, osallisuus-sitovuustason yksiköstä esitetään siirrettäväksi mielenterveys- ja päihdekoordinoinnin määrärahaa perusopetukseen.

Liikunta- ja kulttuuri -sitovuus, Osallisuus -sitovuus

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päätti 24.05.2023 § 50 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että sitovuustason liikunta ja kulttuuri menoja lisätään 0,26 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu energian hintatason nousuun.

Lisäksi lautakunta päätti esittää, että osallisuuden ja tiedon vastuualueen, osallisuus -sitovuustason mielenterveys- ja päihdekoordinoinnin määrärahaa siirretään perusopetukseen 26 400 euroa.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä -sitovuus

Kaupunkiympäristölautakunta päätti 24.5.2023 § 53 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että sitovuustason kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä menoja lisätään 3,45 milj. euroa. Esitetty muutos perustuu Kisapuiston velvoiteautopaikkojen ostamiseen Lahden Pysäköinti Oy:ltä. Lisäksi kaupunkiympäristölautakunta valtuutti kaupungininsinöörin allekirjoittamaan kauppasopimuksen, mikäli kaupunginvaltuusto hyväksyy lisätalousarvioesityksen.

Lahden Pysäköinti Oy rakennuttaa Ranta-Kartanoon uutta pysäköintitaloa, Kartanoparkkia. Siihen on tarkoitus sijoittaa Ranta-Kartanon muiden kortteleiden velvoitepaikkoja sekä myös Kisapuiston käyttäjille tarkoitettuja autopaikkoja. Tähän asti pysäköinti on tapahtunut

pääosin Ranta-Kartanossa vanhalla linja-autoaseman kentällä, joka poistuu käytöstä pysäköintitalon valmistuessa.

Kisapuistossa on voimassa asemakaava vuodelta 1966. Kaavassa ei ole autopaikkamääräystä. Kaavamuutoksen tarve on tunnistettu, mutta sitä ei ole vielä aikataulutettu. Kaupunkisuunnittelussa on määritelty, että Kisapuiston toiminnan laajuus ja luonne edellyttävät 250 autopaikkaa. Luvussa on otettu huomioon alueen monipuolinen käyttö ja käyttäjäkuntana urheilijat, kuntoliikkujat ja ulkoilijat sekä pelien katsojat ja joukkueiden ja urheilijoiden huoltajat. Alueella on tenniskeskuksen ympäristössä 67 autopaikkaa, joten lisätarve on 183 paikkaa.

Pysäköintitalossa paikat ovat nimeämättömiä ja yhteiskäyttöisiä, mistä syystä määrästä tehdään 25 % vähennys yhteiskäytön perusteella Lahden pysäköintipolitiikan linjausten mukaisesti. Pysäköintitalosta tulee hankkia Kisapuistolle 138 velvoiteautopaikkaa. Autopaikan hinta on 25 000 euroa.

Jos Ranta-Kartanon alueelle rakennetaan kaupungin ylläpitämä uimahalli, voidaan osa tästä paikkamäärästä lukea myös uimahallin velvoitepaikkamäärään, koska Kisapuiston ja uimahallin suurimmat käyttäjämäärät ovat eri vuodenaikoina. Tarkempi laskelma laaditaan uimahallin toteutuksen yhteydessä.

Velvoitepysäköintipaikkojen ostamiseen on varattuna määrärahaa 3,45 milj. euroa konsernihallinnon palvelualueen käyttötaloudessa.

Tuloslaskelmaosa

Verotulot

Vuoden 2023 verotulot ovat kehittyneet ennakoitua paremmin.

Kunnallisveron ennusteeseen vaikuttavaa merkittävimmin palkkasumman

parantunut kehitysarvio sekä verovuoden 2022 tilitykset tammi-helmikuulta. Kunnallisveron sekä yhteistöveron ennusteet perustuvat Kuntaliiton sekä valtiovarainministeriöiden ennusteisiin ja alkuvuoden tilityksiin. Kiinteistöverotuloennusteeseen vaikuttaa merkittävimmin rakennuskustannusindeksin nousu, minkä myötä rakennusten verotusarvot ovat kasvaneet. Verotuloihin sisältyy edelleen epävarmuutta, minkä vuoksi niiden tulo-odotuksia korotetaan maltillisesti. Verotuloennusteet tarkentuvat kesän ja syksyn aikana, ja niitä tarkennetaan syksyn lisätalousarviossa. Edellä mainittujen ennusteiden perusteella lisätään kunnallisverotuloarviota 4,52 milj. euroa, yhteisöverotuloarviota 1,42 milj. euroa ja kiinteistöverotuloarviota 1,00 milj. euroa, kokonaisvaikutus 6,94 milj. euroa.

Konsernihallinnon palvelualueen käyttösuunnitelman muutos

Konsernipalvelut-vastuualueen tulosityksikön 10101204 Kehityspalvelut kustannuspaikan 101012021 Tietohallinto toiseksi varahyväksyjäksi lisätään pääsuunnittelija; tulosityksikön 10101222 Lahti-Piste kustannuspaikan 101012220 Lahti-Piste hyväksyjäksi muutetaan palveluasiantuntija ja kustannuspaikan 101012010 Talouspalvelut varahyväksyjiksi lisätään rahoituspäällikkö ja johtava controller. Muutokset astuvat voimaan 12.6.2023.

Konsernipalvelujen tulo- ja menotositteiden hyväksymisoikeudet tulee varmistaa myös lomakaudella. Tämän vuoksi lisätään koko konsernipalveluja koskien kaikkiin tulo- ja menotositteisiin määräaikaiset varahyväksymisoikeudet kaupunginlakimiehelle 26.6.–15.7. ja tietohallintojohtajalle 16.7.–6.8.2023.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: Kv talousarviomuutosten osalta; ote: konsernipalvelut/talouspalvelut,
TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy/Jukka Vuorio

Kv: ote konsernihallinnon palvelualue, sivistyksen palvelualue,
kaupunkiympäristön palvelualue, TALVEA Julkishallinnon Palvelut
Oy/Jukka Vuorio, talouspalvelut